

PREGLEDNI NAUČNI ČLANAK

*Bogdan Krasić, Bojan Stojanović**

GLOBALNI KOMPAKT O MIGRACIJAMA: PRAVNA PRIRODA I POTENCIJALNI UTICAJ NA RAZVOJ MEĐUNARODNOG MIGRACIONOG PRAVA

Apstrakt: Međunarodne migracije, prisilne i dobrovoljne, predstavljaju izraženu pojavu u savremenom društvu koja zaokuplja pažnju javnosti u državama porekla, tranzita i odredišta. Ipak pitanje migracija do danas nije bilo značajnije regulisano na planu međunarodnog prava, a pionirski poduhvat dogodio se usvajanjem Globalnog kompakta o sigurnim, uređenim i regularnim migracijama. Glavno pitanje koje će nastaviti da zaokuplja pažnju stručne javnosti jeste uticaj Globalnog kompakta na formiranje korpusa međunarodnog migracionog prava. Iako deklarativno neobavezujući dokument, usvajanje Globalnog kompakta pratile su brojne kritike upravo u pogledu njegove eventualne obaveznosti, stvarne ili pretpostavljene. S druge strane, proponenti u njemu vide polaznu osnovu za kreiranje adekvatnih migracionih politika koje bi bile u saglasnosti sa međunarodnim pravom ljudskih prava, održivim razvojem, potrebama tržišta rada i drugim politikama. U ovom radu analizirana je pravna priroda Globalnog kompakta sa aspekta mekog prava kao izvora međunarodnog prava i početni koraci u njegovoj primeni kako bi se utvrdila privrženost država njegovim odredbama i potencijalni uticaj na razvoj međunarodnog migracionog prava.

Ključne reči: Globalni kompakt o migracijama, Njujorška deklaracija, migracije, međunarodno migraciono pravo, upravljanje migracijama, meko pravo, izvori međunarodnog prava, ljudska prava.

1. NASTANAK GLOBALNOG KOMPAKTA O MIGRACIJAMA

Migracije predstavljaju višedimenzionalnu stvarnost koja je sve izraženija u savremenom, globalizovanom društvu. Prema podacima Međunarodne organizacije za migracije (IOM), u 2019. godini u svetu je bilo

* Bogdan Krasić je programski direktor Centra za migracije i raseljenost na Balkanu, Save the Children; e-mail: krasicbogdan@gmail.com.

Bojan Stojanović je pravni savetnik u Beogradskom centru za ljudska prava; e-mail: bojantstojanovic@gmail.com.

Stavovi izneti u radu predstavljaju isključivo lične stavove autora.

272 miliona migranata, što predstavlja 3,5 procenata ukupne populacije.¹ Potrebe za globalnim regulisanjem procesa upravljanja migracijama mogu se pravilno sagledati ako se u obzir uzmu mešovita migratorna kretanja izbegličko-migrantskih kriza širom sveta koje su intenzivirane u drugoj deceniji XXI veka. Pa tako, egzodus sa Bliskog istoka usled oružanih sukoba u Siriji i Iraku, severne Afrike, posebno zbog situacije u Libiji 2011. godine, ali, generalno usled Arapskog proleća, takođe od 2011. godine, stanje sa Rohindžama u Mjanmaru, situacija sa povećanim pritiskom izbeglica i migranata iz Meksika na granicu sa SAD, izbeglička kriza u Venecueli i dr. pogađaju različite delove sveta.² Problemi u tranzitu, odnosno (ne)sigurno tranzitiranje izbeglica i migranata kopnenim i pomorskim putem, takođe su, opravdano, izazvali reakcije javnosti. Situacija kroz koju prolaze izbeglice, tražioci azila i migranti koji se kreću duž tzv. Balkanske rute, posebno je pogoršana od 2015. godine, kada je preko milion ljudi tranzitiralo preko teritorije balkanskih država.³ Od marta 2016. godine migratorna kretanja su u značajnoj meri smanjena zatvaranjem granica na osnovu dogovora Evropske unije i Turske. Istovremeno, izostao je jedinstven odgovor međunarodne zajednice i međusobna saradnja država u duhu tolerancije, a nesankcionisanim ignorisanjem preuzetih obaveza u pogledu zaštite izbeglica od strane pojedinih država narušeni su i temelji međunarodnog prava.

Migratorna kretanja su kompleksna i pojava koja uključuje i prisilno raseljena lica odnosno izbeglice, tražioce azila i interno raseljena lica. Prema podacima UNHCR-a, u 2019. godini je bilo 79,5 miliona prisilno raseljenih ljudi širom sveta, od čega su izbeglice i tražioci azila činili 30,2 miliona.⁴ Razlikovanje između vrsta migracija je izuzetno važno, posebno za nacionalne vlasti budući da se na migrante primenjuju nacionalni zakoni o upravljanju migracijama, dok se na izbeglice primenjuju norme o izbegličkoj zaštiti iz nacionalnog zakonodavstva i međunarodnog prava. Razlikovanje otežava činjenica da se migranti, izbeglice i druge kategorije

1 International Organization for Migration, 2020, Migration and migrants: a global overview, *World Migration Report*, p. 19.

2 Pregledno o događajima u navedenim područjima vidi u: Amnesty International, *Amnesty International Report 2017/18 – the State of the World's Human Rights*, (<https://www.amnesty.org/download/Documents/POL1067002018ENGLISH.PDF>, 2018).

3 O obavezama država tranzita i tretmanu izbeglica i migranata u državama zapadnog Balkana, sa posebnim osvrtom na situaciju u Republici Srbiji i Severnoj Makedoniji videti pregledno kod: Kilibarda, P., 2017, Obligations of transit countries under refugee law: A Western Balkans case study, *International Review of the Red Cross*, Vol. 99, No. 904, pp. 211–239.

4 UNHCR, Global trends: forced displacement (<https://www.unhcr.org/5ee200e37.pdf>, 2019).

ljudi u pokretu kreću sve češće istim rutama i na sličan način. Termin mešovite migracije je uveden kao relativno nov način da se opiše ovaj kompleksni fenomen koji čini mnoštvo faktora, kao i potreba i profila osoba na koje se odnosi.⁵

Podstaknuti izbegličko-migrantskom krizom, koja je kulminirala 2015. godine, predstavnici država članica UN su 19. septembra 2016. godine, na 71. zasedanju Generalne skupštine UN, aklamacijom usvojili Njujoršku deklaraciju o izbeglicama i migrantima.⁶ Usvajanjem Njujorške deklaracije otpočelo je sveobuhvatnije analiziranje i uređivanje mešovitih, izbegličko-migrantskih kretanja ljudi.⁷ Prethodno su pod okriljem UN vođeni dijalozi na visokom nivou o međunarodnim migracijama i razvoju 2006. i 2013. godine.⁸ Generalni sekretar UN postavio je specijalnog predstavnika za međunarodne migracije 2006. godine.⁹ Usvajanje Njujorške deklaracije predstavljalo je i prvi korak ka usvajanju dva globalna kompakta – Globalnog kompakta o sigurnim, uređenim i regularnim migracijama i Globalnog kompakta za izbeglice. Njujorška deklaracija, a zatim i Globalni kompakt o sigurnim, uređenim i regularnim migracijama su fokusirani ne toliko na pravljenje razlike između termina „migrant“ i „izbeglica“ već kako da se bez stvaranja novih pravnih obaveza odgovori na izazove mešovitih migracija i kako da se pruži potrebna zaštita migrantima u ranjivom položaju, a koji ne ispunjavaju uslove za međunarodnu zaštitu.¹⁰

- 5 Šantić, D., Spasovski, M., 2016, Contemporary world migration – towards new terminology, patterns and policies, *Glasnik Srpskog geografskog društva*, pp. 5–17.
- 6 New York Declaration for Refugees and Migrants, UN dok. A/RES/71/1 (19 September 2016).
- 7 Beogradski centar za ljudska prava, *Usvajanje Njujorške deklaracije o izbeglicama i migrantima na istorijskom Samitu UN* (<http://azil.rs/uvajanje-njujorske-deklaracije-o-izbeglicama-i-migrantima-na-istorijskom-samitu-un/>, 2016).
- 8 Ciljevi dijaloga su bili usmereni na traženje načina na koji bi se iskoristile međunarodne migracije na najpovoljniji način, odnosno njene razvojne koristi, a svi negativni efekti migracija otklonili. Dijalozi na visokom nivou su bili dobar poligon za razmenu ideja i sagledavanje stanja u međunarodnoj zajednici u oblasti migracija. Posebno je bitno istaći da su učesnici dijaloga, pored predstavnika država, bili i predstavnici međunarodnih vladinih i nevladinih organizacija, što je dijalogima dalo na kvalitetu i postavljanju šire slike stanja na terenu.
- 9 Prvi specijalni predstavnik do 2017. godine bio je irski diplomata Piter Saterlend (*Peter Sutherland*) kog je 2017. nasledila Kanađanka Luiza Arbur (*Louise Arbour*). Od 2007. godine je pokrenut Svetski forum o migracijama i razvoju. Obe ove inicijative su utrle put Njujorškoj deklaraciji.
- 10 Klein-Solomon, M., Sheldon S., 2018, The Global Compact for Migration: From the Sustainable Development Goals to a Comprehensive Agreement on Safe, Orderly and Regular Migration, *International Journal of Refugee Law*, Vol. 30, No. 4, pp. 584–590.

Globalni kompakt¹¹ o sigurnim, uređenim i regularnim migracijama (Globalni kompakt o migracijama/Globalni kompakt)¹² usvojen je na Međuvladinoj konferenciji održanoj 10. i 11. decembra 2018. godine, u Marakešu, Maroko, a potvrđen rezolucijom Generalne skupštine UN 19. decembra 2018. godine. Pored Globalnog kompakta o sigurnim, uređenim i regularnim migracijama, paralelno je usvojen i Globalni kompakt za izbeglice,¹³ koji predstavlja nešto operativniji dokument od Globalnog kompakta o migracijama i koji je nastao pod okriljem UNHCR-a kao odgovor na izbegličke krize.¹⁴ Zajedno ova dva dokumenta čine deo šire akcije međunarodne zajednice kojom se pokušava pronaći održivo rešenje

- 11 Termin „kompakt“ u nazivu usvojenog dokumenta izazvao je brojne polemike tokom procesa njegove izrade i usvajanja s obzirom na to da ovaj termin do sada nije korišćen, osim kod jedne inicijative UN iz 2000. godine o društvenim odgovornostima privatnih preduzeća (Peko, 2020). Takođe, logika kojom su se tvorci Globalnog kompakta rukovodili nije javno obrazložena tokom procesa usvajanja (Gameltoft-Hansen *et al.*, 2017). Na korišćenje termina „kompakt“ navodi analogija sa Međunarodnim paktom o građanskim i političkim pravima ili Međunarodnim paktom o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima kada je preuzet termin korišćen u francuskom jeziku umesto eventualnog prevoda na srpski jezik. Takođe korišćenje drugih termina koji su ranije upotrebljavani za različite obavezujuće instrumente mogli bi da navedu na pogrešan zaključak o pravnoj prirodi ovog dokumenta. U srpskoj pravnoj nauci je već korišćen izraz „kompakt“ (Prljinićević (prir.), 2020). Termini „međunarodni dogovor“ ili „međunarodni sporazum“ kao prevodi ne bi bili pogrešni, ali bi se oni nepotrebno udaljili od izvornog oblika i izbora tvoraca teksta Globalnog kompakta da upotrebe upravo taj neobični i nov termin a ne recimo jednostavniju formu *international agreement* koja bi odgovarala takvom prevodu. Imajući sve navedeno u vidu, autori su se odlučili da koriste termin „kompakt“.
- 12 Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration, UN dok. A/RES/73/195 (19 December 2018). Autori članka su se opredelili da koriste termine Globalni kompakt o migracijama/Globalni kompakt, misleći tu, pre svega, na Globalni kompakt o sigurnim, uređenim i regularnim migracijama (*Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration*), osim ako se ne odnosi na Globalni kompakt o izbeglicama, ali tada se naglašava da je reč o drugopomenutom kompaktu. Inače, vodeći stručnjaci međunarodnog izbegličkog prava i međunarodnog migracionog prava u tematskom broju *International Journal of Refugee Law*, Vol. 30, No. 4, koristili su sledeću terminologiju: za Globalni kompakt o sigurnim, uređenim i regularnim migracijama upotrebljavali su naziv *Migration Compact*, dok su za Globalni kompakt za izbeglice upotrebljavali termin *Refugee Compact*. Takođe, vodeći stručnjaci koji su objavili radove u časopisu *International Migration*, Vol. 57, Issue 6, Dec. 2019, upotrebljavali su sledeću terminologiju: *Global Compact for Refugees* i *Global Compact for Migration*. Autori ovog rada su saglasni sa tom terminologijom, ali, pošto u ovom radu obrađuju samo Globalni kompakt o sigurnim, uređenim i regularnim migracijama, pridržavaju se prve opcije. Rezolucijom kojom je Globalni kompakt usvojen predviđeno je da se on naziva i *Marakeški kompakt o migracijama*.
- 13 Global Compact on Refugees, UN dok. A/RES/73/151 (17 December 2018).
- 14 Stojanović, B., 2020, Prvi skup Globalnog foruma za izbeglice, Ženeva, 16–18. decembar 2019. godine, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Nišu*, br. 86, str. 195.

za globalne migracije, koje su postale svakodnevnica, a koje za karakteristiku imaju mešovitos – kretanje izbeglica i migranata.

Globalni kompakt o migracijama nastao je kao programski dokument sa 23 načelna cilja i on predstavlja pionirski izraz spremnosti međunarodne zajednice i drugih činilaca u pogledu rešavanja pitanja međunarodnih migracija u duhu međusobne saradnje i poštovanja ljudskih prava i sloboda, uzimajući u obzir realnosti u različitim kontekstima.

Tokom izrade i postupka usvajanja Globalnog kompakta, kao i kasnije u analizama stručne javnosti, postavilo se pitanje pravne prirode ovog dokumenta, njegove trenutne ili potencijalne obaveznosti za potpisnice i konačno pitanje uticaja na razvijanje korpusa međunarodnog migracionog prava.

2. PRAVNA PRIRODA GLOBALNOG KOMPAKTA

2.1. GLOBALNI KOMPACT KAO IZVOR MEĐUNARODNOG PRAVA

Tradicionalnim izvorima međunarodnog prava smatraju se oni izvori nabrojani u članu 38, stavu 1 Statuta Međunarodnog suda pravde – međunarodne konvencije (opšte ili posebne), međunarodni običaj (kao dokaz prakse prihvaćene kao pravo), opšti principi prava (prihvaćeni od strane civilizovanih naroda), kao primarni izvori, a sudske odluke i učenje najpozvanijih stručnjaka javnog prava raznih naroda, kao supsidijarni izvori međunarodnog prava.¹⁵ Subjekti međunarodnog prava mogu priznavati kao deo međunarodnog prava i norme koje potiču iz drugih izvora, a drugi organi za rešavanje međunarodnih sporova mogu da prihvate i druge izvore. U tom smislu, kao izvori se još pominju i jednostrani akti subjekata međunarodnog prava i opšti pravni akti međunarodnih organizacija.¹⁶

Traženje formalnih izvora prava u međunarodnom pravu može ipak dovesti do nedoumica imajući u vidu da na međunarodnom planu ne postoji ekvivalent domaćim postupcima za usvajanje obavezujućih pravnih normi. Pravila opšte primene u međunarodnom pravu, u nedostatku formalnih izvora prava, poput ustavotvornih procedura sa nacionalnog nivoa, mogu biti stvorena kroz opšti pristanak ili saglasnost država.¹⁷

15 Charter of the United Nations, UN dok. 1 UNTS XVI (24 October 1945).

16 Dimitrijević, V. *et al.*, 2012, *Osnovi međunarodnog javnog prava*, Beogradski centar za ljudska prava.

17 Crawford, J., 2012, *Brownlie's Principles of Public International Law*, Oxford University Press, p. 12.

Rezolucijama Generalne skupštine UN ne može se pripisivati snaga obaveznosti.¹⁸ Degan ističe da to ne predstavlja poricanje pravnog značaja ovih rezolucija, već da im se ne može pripisati karakter autonomnog izvora međunarodnog prava.¹⁹

Čak i ako se prihvati teza da XXI vek predstavlja doba u kom će preovladati transnacionalno pravo, potrebno je razumeti arhitekturu međunarodnih sporazuma. Raustiala (*Raustiala*) predlaže da analizu međunarodnih sporazuma treba osloniti na interdisciplinarni pogled na legalnost, strukturu i supstantivne elemente kako bi se njihova priroda spoznala na pravi način.²⁰

Globalni kompakt o migracijama teorija smatra za deo tzv. „mekog prava“ (*soft law*). Gammeltoft-Hansen (*Gammeltoft-Hansen*) definiše Globalni kompakt kao političko-pravni instrument, odnosno kao poseban oblik instrumenta „mekog prava“.²¹ On daje objašnjenje termina „kompakt“ i „pakt“, koji su sve popularniji u međunarodnoj diplomatiji poslednje decenije i po, navodeći da je zajedničko ovakvoj vrsti dokumenta njihov fokus na uključivanje više zainteresovanih strana, najbolju praksu i druge propratne elemente.²² Njulend (*Newland*) za Globalni kompakt kaže da on predstavlja „najmekši od mekog prava“ (*softest of soft law*) u rangu sa Agendom 2030. i njenim Ciljevima održivog razvoja.²³ Oelgemeler i Alinson (*Oelgemöller, Allinson*) smatraju da Globalni kompakt može imati i normativnu i „meku“ stranu. Naime, ako države budu sprovodile „obaveze“ i „ciljeve“ iz Globalnog kompakta, one će uobličiti i na taj način doprineti razvoju *opinio iuris* i, zauzvrat, takva primena će pružiti dokaze o praksi, a kada se kombinuju praksa i *opinio iuris*, tokom vremena može uticati na razvoj običaja, a zatim i na razvoj ugovornog prava u ovoj oblasti.²⁴ Kelin (*Kälin*) Global-

18 Nisu obavezujuće shodno Povelji Ujedinjenih nacija, Glava IV, član 10. („Generalna skupština je ovlašćena da raspravlja o svim pitanjima ili predmetima koji spadaju u okvir ove Povelje ili se odnose na ovlašćenja ili funkcije ma kog organa predviđenog u ovoj Povelji, i da po svim tim pitanjima i predmetima, sa izuzetkom koji se pominje u članu 12, čini preporuke članovima Organizacije ujedinjenih nacija ili Savetu bezbednosti, ili i članovima Organizacije i Savetu bezbednosti.“).

19 Degan, V. D., 1997, *Sources of International Law*, Martinus Nijhoff Publishers, p. 7.

20 Raustiala, K., 2005, Form and Substance in International Agreements, *American Journal of International Law*, Vol. 99, No. 3, pp. 581–614.

21 Gammeltoft-Hansen, T., 2018, Normative Impact of the Global Compact on Refugees, *International Journal of Refugee Law*, Vol. 30, No. 4, pp. 605–610.

22 *Ibid.*, p. 606.

23 Newland, K., 2018, The Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration: An Unlikely Achievement, *International Journal of Refugee Law*, Vol. 30, No. 4, pp. 657–660.

24 Oelgemöller, C., Allinson, K., 2020, The Responsible Migrant, Reading the Global Compact on Migration, *Law Critique*, Vol. 31, pp. 183–207.

ni kompakt vidi kao pravno neobavezujući instrument, ali čiju primenu će na prvom mestu odrediti kvalitet mehanizama za praćenje.²⁵ Prema Pekou (*Pécoud*) upravo termin „kompakt“, čije je korišćenje od strane Ujedinjenih nacija ranije zabeleženo samo jednom (Globalni kompakt kao inicijativa iz 2000. godine o društvenim odgovornostima privatnih preduzeća), doprinosi nejasnoći ovog dokumenta, ali da on svakako sledi dominantni obrazac u upravljanju globalnim migracijama, prema kojem se države slažu oko principa, ali bez njihovog pretapanja u zakonske obaveze.²⁶

Mekim pravom u pravnoj teoriji označavaju se one norme međunarodnog prava koje se smatraju pravno nesavršenim zbog odsustva neposredne pravne sankcije.²⁷ Iako ne gleda blagonaklono na ideju „mekog prava“, Klabbers (*Klabbers*) u njemu vidi instrumente koji imaju neki normativni sadržaj, ali koji po svojoj prirodi ili nameri nisu obavezujući na isti način na koji bi to bio kakav međunarodni sporazum. Međutim, on priznaje da su neobavezujuće rezolucije Generalne skupštine ponekad uticale na usvajanje pravnih normi, mada smatra da se samo radilo ponajviše o kodifikovanju običaja.²⁸ Abot i Snidal (*Abbott, Snidal*) tvrde da meko pravo može da predstavlja kompromis koji olakšava premošćavanje razlika, te da omogućuje državama da obaveze koje preuzimaju prilagode svojim konkretnim situacijama, umesto da pokušavaju da prilagode različite nacionalne prilike u okvir jednog teksta.²⁹

Globalni kompakt predstavlja polaznu osnovu obavezivanja država koje nisu članice pojedinih međunarodnih ugovora kojima se štite ljudska prava. U tom pogledu, dalje se otišlo usvajanjem Globalnog kompakta za izbeglice, kojim su privoljene države koje nisu ugovornice Konvencije UN o statusu izbeglica od 1951. godine i/ili Njujorškog protokola uz ovu konvenciju od 1967. godine, da se obavežu na adekvatnu zaštitu izbeglica koje se nađu pod njihovom jurisdikcijom.

Nije retkost da meko pravo prati i upotpunjuje obavezujuće izvore međunarodnog prava ili da služi kao svojevrsni metod za njihovo tumačenje. U ovakvu vrstu dokumenata mekog prava Šetaj (*Chetail*) svrstava

25 Kälén, W., 2018, The Global Compact on Migration: A Ray of Hope for Disaster-Displaced Persons, *International Journal of Refugee Law*, Vol. 30, No. 4, pp. 664–667.

26 Pécoud, A., 2020, Narrating an ideal migration world? An analysis of the Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration, *Third World Quarterly*, pp. 1–18.

27 Dimitrijević, V. et al., 2012, *Osnovi međunarodnog javnog prava*, Beogradski centar za ljudska prava, str. 58.

28 Klabbers, J., 1996, The Redundancy of Soft Law, *Nordic Journal of International Law*, pp. 167–182. i Klabbers, J., 1998, The Undesirability of Soft Law, *Nordic Journal of International Law*, pp. 381–391.

29 Abbott, K. W., Snidal, D., 2000, Hard and Soft Law in International Governance, *International Organization*, Vol. 54, No. 3, pp. 421–456.

Zaključke o međunarodnoj zaštiti izbeglica koje donosi izvršni odbor UNHCR-a, a koji je sastavljen od predstavnika 79 država članica.³⁰ S druge strane, daleko manju autoritativnu vrednost daje dokumentima poput Priručnika o postupcima i kriterijumima za utvrđivanje statusa izbeglica i smernicama o međunarodnoj zaštiti, jer njih donosi UNHCR, bez dodatnih konsultacija sa državama.³¹ Čak i ako se prihvati teza da je meko pravo nastalo u sistemu UN zapravo svojevrsan način za tumačenje postojećih konvencija, kada se radi o Globalnom kompaktu situacija je nešto drugačija. Kako u međunarodnom migracionom pravu nedostaje krovni izvor prava, usvajanjem Globalnog kompakta možda se krenulo obrnutim redosledom, te on može da utre put usvajanju jednog takvog dokumenta u budućnosti.

Bufalini (*Bufalini*) ističe da su pravni efekti Globalnog kompakta ograničeni. Između ostalog navodi da je Globalni kompakt uglavnom samo ponovio već postojeće principe i pravila međunarodnog prava i međunarodnog običajnog prava, zatim ističe da Generalna skupština UN nije usvojila Globalni kompakt, već potvrdila dokument koji je usvojen na međuvladinoj konferenciji i konačno vidi mehanizme za nadzor sprovođenja kao izrazito blage da bi imali ikakav uticaj na buduće ponašanje država.³² Ipak ne može se reći da je ovaj stav u potpunosti tačan. Naime, Globalnim kompaktom su po prvi put na ovako visokom nivou prepoznate migracije u kontekstu klimatskih promena, uništavanja životne sredine i katastrofa i izražena privrženost podršci i ekološkim migrantima i državama.³³

Međutim, imajući u vidu opšti konsenzus prilikom usvajanja Njujorške deklaracije, a zatim i široki krug država koje su podržale usvajanje Globalnog kompakta, kao i obaveze iz samog Globalnog kompakta koje su uređene drugim međunarodnim pravnim dokumentima, može se zaključiti i da su vrednosti Globalnog kompakta i na taj način posredno zaštićene kroz međunarodnopravna dokumenta na koja se oslanja. Samo oslobađanje diskursa od isključivog vezivanja za prirodu Globalnog kompakta kao mekog ili tvrdog prava može dovesti do promene paradigme i do jednog novog načina razumevanja i razvoja međunarodnog migracionog prava.

30 Chetail, V., Sources of international migration law, u: Opeskin, B., *et al.* (ed.), 2012, *Foundations of International Migration Law*, p. 87.

31 *Ibid.*

32 Vid. više kod: Bufalini, A., 2019, The Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration: What is its contribution to International Migration Law?, *Questions of International Law*, pp. 5–24.

33 International Organization for Migration, *Climate Change and Migration in Vulnerable Countries: A snapshot of least developed countries, landlocked developing countries and small island developing States* (<https://publications.iom.int/books/climate-change-and-migration-vulnerable-countries>, 2019).

2.2. PITANJE SUVERENITETA DRŽAVA U SISTEMU GLOBALNOG UPRAVLJANJA MIGRACIJAMA

Proces izrade nacрта Globalnog kompakta nije protekao bez snažnih kritika i pružanja ozbiljnog otpora jednoj takvoj inicijativi, ponajviše iz ugla ugrožavanja suvereniteta država. Većina država koje su glasale protiv Globalnog kompakta svoj stav su zasnivale na suverenom pravu da donesu takvu odluku i tom prilikom su kritikovane odredbe Globalnog kompakta, njegova nejasna pravna priroda, nedovoljno razlikovanje regularnih i iregularnih migracija i unošenje novina koje nisu deo međunarodnog prava, poput povezivanja pitanja migracija i ljudskih prava.³⁴

Iako je u usvojenom tekstu Globalnog kompakta pitanje suvereniteta podignuto na nivo vodećeg načela, to nije bilo dovoljno za određeni broj država da ne budu protiv ili uzdržane prilikom glasanja.³⁵ Definicijom ovog načela autori Globalnog kompakta istakli su da on potvrđuje suvereno pravo država da odrede svoje nacionalne migracione politike, kao i pravo da upravljaju migracijama u okviru svoje nadležnosti, u skladu sa međunarodnim pravom. Posebno razumevanje pokazano je za različite situacije u kojima se države članice nalaze, kao i koje politike i prioritete mogu biti važeći u datom trenutku. U skladu sa stavovima tih država je ostavljeno pravo na jasno razlikovanje između regularnih i iregularnih migracija i pravo na određivanje uslova za ulazak, boravak i rad stranaca.

Tokom zasedanja Generalne skupštine UN u decembru 2018. godine, države članice su obrazlagale svoje stavove u vezi sa glasanjem. Najoštriju kritiku tekstu Globalnog kompakta uputile su države koje su glasale protiv usvajanja – SAD, Poljska, Mađarska i Češka Republika. Političkim promenama nakon usvajanja Njujorške deklaracije, posebno u SAD, dat je prostor za glasnije kritike u pogledu nacрта Globalnog kompakta o migracijama. Prilikom usvajanja Globalnog kompakta, protivnici su izneli stav da Globalni kompakt o migracijama stvara „pravo na migriranje“ i da iako su kompakti neobavezujući pravni akti (*soft law*), mogu da dovedu do stvaranja norme i presedana koji mogu da se upotrebe protiv država.³⁶ Odlučivanje o migracijama istaknuto je kao najvažnije suvereno pravo države koje ne može biti predmet pregovora i razmatranja u okviru među-

34 General Assembly official records, 73rd session: 60th plenary meeting, Wednesday, 19 December 2018, New York, A/73/PV.60.

35 Protiv Globalnog kompakta glasale su sledeće države: Izrael, Češka Republika, Mađarska, Poljska i SAD, dok su se uzdržale od glasanja: Alžir, Australija, Austrija, Bugarska, Italija, Letonija, Libija, Lihtenštajn, Rumunija, Singapur, Čile i Švajcarska.

36 Ferris, E. E., Martin, S. F., 2019, The Global Compacts on Refugees and for Safe, Orderly and Regular Migration: Introduction to the Special Issue, *International Migration*, Vol. 57, Issue 6, p. 8. Stav SAD.

narodnih instrumenata i foruma.³⁷ Ovaj stav kao i kritika samog procesa i usvajanja Njujorške deklaracije predstavlja promenu u odnosu na stavove koji su iznošeni 2016. godine, posebno u pogledu predstavnika tadašnje američke administracije.

Tokom rasprave, države koje su glasale protiv iznele su više ocena u pogledu pravne prirode i obaveznosti Globalnog kompakta. Istaknut je stav da su tvrdnje da je reč o pravno neobavezujućem dokumentu neuverljive s obzirom na to da se reči poput obaveze (*commit*) i obavezivanja (*commitment*) spominju preko osamdeset puta u tekstu Globalnog kompakta, kao i da postoje mere za praćenje njegove primene i obaveza za razvoj nacionalnih akcionih planova za njegovu primenu.³⁸ Takođe je ukazano na korišćenje reči „kompakt“ u nazivu dokumenta, odnosno na činjenicu da ovaj naziv nije ustaljen u međunarodnopravnoj praksi i da implicira pravne obaveze ili makar opšti konsenzus. U pogledu pravne prirode Globalnog kompakta ukazano je na to da trenutno ne postoji međunarodni pravnoobavezujući ugovor u ovoj oblasti i da postoji bojazan da bi oni koji podržavaju Globalni kompakt mogli da rade na tome da on postane prihvaćen kao deo međunarodnog običajnog prava u oblasti migracija.³⁹ Konstatovano je da ni Globalni kompakt ni preuzimanje obaveza od strane država u pogledu njegovog sprovođenja ne može stvoriti pravne obaveze za države članice niti neka nova prava i zaštitne mehanizme za strane državljane u pogledu međunarodnog prava ili međunarodnog običajnog prava.⁴⁰ Izneti je rezerva u pogledu eventualnog korišćenja teksta Globalnog kompakta od strane sudova, kako međunarodnih tako i domaćih, prilikom tumačenja propisa u oblasti migracija.⁴¹

Kritika je najčešće zasnovana na stanovištu da svako društvo za sebe treba da odluči da li smatra da su mu migracije potrebne i korisne, ili ne. Takođe jedna od spornih tačaka Globalnog kompakta je isticanje u cilju 23 da su sve države ujedno i države porekla, tranzita i odredišta. Podvučeno je da države imaju pravo da ne smatraju da potpadaju pod bilo koju od ovih kategorija, te da pitanja o kojima govori Globalni kompakt, uključujući načine za rešavanje izazova na tržištu rada i demografske izazove, ne treba da rešava međunarodni dokument, već da o njima treba da se izjasni narod pojedinih država.⁴²

37 General Assembly official records, 73rd session: 60th plenary meeting, Wednesday, 19 December 2018, New York, UN dok. A/73/PV.60, p. 7. Stav SAD.

38 *Ibid.*, p. 4. Stav Mađarske.

39 *Ibid.*, p. 8. Stav SAD.

40 *Ibid.*

41 *Ibid.*, p. 16. Stav Češke Republike.

42 *Ibid.*, p. 4. Stav Mađarske.

Iz navedenog se jasno vide teškoće prilikom izrade i usvajanja Globalnog kompakta. Iz dijametralno suprotnih stavova pojedinih država – spram većine drugih, ali i zbog naizgled sebičnog čuvanja suvereniteta države kao dogmatske vrednosti, Globalni kompakt jasno i nije mogao da se usvoji u nekom drugom obliku kako bi imao čvršću pravnu prirodu (*hard law*).

3. UTICAJ GLOBALNOG KOMPAKTA NA RAZVOJ MEĐUNARODNOG MIGRACIONOG PRAVA

Međunarodno migraciono pravo još uvek nije jasno profilisano kao posebna grana međunarodnog prava, ponajviše zbog nedostatka krovnog dokumenta u ovoj oblasti. Potreba za postojanjem krovnog pravnog dokumenta u ovoj oblasti je višestruka, a ogleda se u tome što bi na jednom mestu bile sadržane pravne norme koje bi se sastojale od odredaba iz najvažnijih oblasti međunarodnih migracija, koje bi univerzalno važile za najveći broj država, što bi olakšalo upravljanje migracijama širom sveta. Imajući u vidu da, kada je reč o jednom delu populacije koja je u pokretu – izbeglice, postoji krovni međunarodnopravni dokument – Konvencija o statusu izbeglica, kao i telo koje je zaduženo za nadzor nad primenom te konvencije i zaštitu izbeglica – UNHCR, koji, u pogledu masovnih migracija koje nisu izazvane oružanim sukobima i progonom iz zemlje porekla, ukazuju da je neophodno da se razviju univerzalni mehanizmi zaštite migranata (regularnih i iregularnih). Iako se sve univerzalne konvencije o zaštiti ljudskih prava odnose i na migrante, one međutim ne uređuju specifične situacije u kojima se neretko nalaze migranti, bilo da je reč o regularnim ili iregularnim migrantima, niti mehanizme za njihovo rešavanje. Ova činjenica je posebno bitna u savremeno doba, kada su međunarodne migracije intenzivirane i kada je došlo do mešovitih, izbegličko-migrantskih kriza. Međunarodnu konvenciju o zaštiti prava svih radnika migranata i članova njihovih porodica⁴³ ratifikovalo je do sada svega 55 država, od kojih gotovo nijedna u Evropi. Prava migranata najčešće se spominju u instrumentima Međunarodne organizacije rada, a sloboda kretanja definisana je u pravnim tekovinama Evropske unije. Ipak, upravljanje migracijama na međunarodnom planu, i pored jasne i nesmanjene potrebe, tek je usvajanjem Globalnog kompakta uobličeno u jedan akt ovakvog značaja. Većina dosadašnjih napora, poput Deklaracije GS UN o ljudskim pravima

43 International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of their Families, UN dok. A/RES/45/158 (18 December 1990).

pojedinih koji nisu državljani zemlje u kojoj žive, odnosila se na prava pojedinaca, ali ne i na upravljanje migracijama kao takvo.⁴⁴

U zavisnosti od stepena praktične primene odredaba Globalnog kompakta koji predstavlja tzv. meko pravo (*soft law*), te neobavezujuće norme mogu prerasti u pravno obavezujuće norme, odnosno mogu prerasti u tzv. čvrsto pravo (*hard law*). Ukoliko se to i ne desi, kao druga mogućnost uticaja Globalnog kompakta može biti postizanje konsolidacije i unapređenja pravnog okvira u oblasti međunarodnog migracionog prava: 1) postojeći pravni okvir koji reguliše prava migranata može da se dopuni (npr. usvajanjem dodatnih protokola uz već postojeće konvencije); 2) mogu se usvojiti novi, regionalni i/ili univerzalni međunarodni ugovori, koji su inspirisani Globalnim kompaktom.

Dimitrijević pravilno primećuje da u praksi UN ugovorima o ljudskim pravima obično prethode deklaracije o istoj materiji. Navodi brojne primere koji nepobitno dokazuju ovu tvrdnju, poput Deklaracije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije kao prethodnice Konvenciji o rasnoj diskriminaciji, ili odgovarajuće Deklaracije pre Konvencije o diskriminaciji žena. On navodi da se to čini „zato da bi se države prvo saglasile o nekim uopštenijim načelima i pravilima i da bi se za njih pridobila i na njih navikla međunarodna javnost pre no što se pristupi izradi podrobnijih i preciznijih ugovornih pravila.“⁴⁵ Takođe, ne treba gubiti iz vida da je i Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima usvojena u obliku rezolucije Generalne skupštine UN i da je bila pravno neobavezujuća, ali su širokom rasprostranjenosti njene primene od strane država širom sveta njene odredbe postale deo međunarodnog običajnog prava.⁴⁶

Imajući u vidu poteškoće prilikom postizanja saglasnosti država o pojedinim pitanjima, na međunarodnom planu se pribegava usvajanju deklaracija, rezolucija, kompakata, kao oblika tzv. „mekog prava“, kako bi se pridobio što širi konsenzus u međunarodnoj zajednici o postizanju saglasnosti o nekom bitnom pitanju. Nešto slično se čini prilikom usvajanja

44 Declaration on the Human Rights of Individuals who are not nationals of the country in which they live, UN dok. A/RES/40/144 (13 December 1985).

45 Dimitrijević V., 1995, Izvori međunarodnog prava o ljudskim pravima, *Jugoslovenska revija za međunarodno pravo*, 1–3, Jugoslovensko udruženje za međunarodno pravo, str. 185.

46 „[M]ože se zaključiti da je većina odredaba Deklaracije danas stekla karakter obaveznih normi međunarodnog prava, bez obzira da li je reč o običajnim pravilima ili o ‘pravnim načelima koja priznaju civilizovani narodi’, što je takođe jedan od izvora međunarodnog prava, koje se pominje u članu 38. Statuta Međunarodnog suda pravde.“ – Dimitrijević V., Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima, u: Mrđenović D., (prir.), 2011, *Temelji moderne demokratije – izbor deklaracija i povelja o ljudskim pravima*, Zavod za udžbenike, Dosije, Beograd, str. 401–406.

višestranih međunarodnih ugovora, kada neke od država potpisnica stavljaju rezerve na pojedine odredbe ugovora, kako bi bile izuzete od njihove primene. Takvo odstupanje od pojedinih odredaba se toleriše kako bi se privoleo što veći broj država da se obavežu međunarodnim ugovorom.

Usvajanje Globalnog kompakta bez mehanizama za njegovu primenu i praćenje predstavljalo bi dodatni teret u pogledu efikasnosti njegove primene. Stoga su tvorci ovog međunarodnog akta predvideli čitav niz konkretnih mera kako bi se obezbedilo da Globalni kompakt bude primenjiv u praksi. Nadzor nad primenom Globalnog kompakta, u cilju praćenja napretka ostvarenom na lokalnom, nacionalnom, regionalnom i globalnom nivou, primenjivaće se u okviru UN, kroz vođstvo država i uz učešće svih relevantnih aktera.⁴⁷ Globalnim kompaktom je unapred predviđeno da će se u njegovoj primeni poštovati različite nacionalne realnosti, kapaciteti i nivoi razvoja kao i nacionalne politike i prioriteti uz oslanjanje na solidarnost među državama.⁴⁸

U Globalnom kompaktu je vrlo ambiciozno postavljen proces praćenja i razmatranja primene Kompakta. Tako je određeno da se na međuvladinom globalnom nivou izveštava o napretku u sprovođenju svih aspekata Globalnog kompakta,⁴⁹ a da se pritom uključi u izveštavanje i odnos prema Agendi za održivi razvoj do 2030. godine, zatim da se omogući interakcija sa drugim relevantnim akterima radi unapređivanja postignuća i identifikovanja prilika za dalju saradnju.⁵⁰ Na državama članicama je da u periodu do održavanja prvog Foruma za razmatranje međunarodnih migracija izrade lokalne planove za primenu Globalnog kompakta i da vrše procenu primene takvih nacionalnih inicijativa.

U narednom periodu međunarodna zajednica, na svim nivoima, treba da postigne saglasnost o primeni Globalnog kompakta, što neće biti lak zadatak, imajući u vidu radikalizaciju stavova prema migrantima širom sveta i rast popularnosti ekstremne desnice u mnogim državama Evrope i sveta. Upravo su nedovoljno jasno predviđeni kriterijumi za dostizanje ciljeva Globalnog kompakta isticani i kao njegov glavni nedostatak od strane međunarodnih dobrotvornih organizacija.⁵¹

Značaj praćenja primene Globalnog kompakta, kako bi se utvrdila privrženost država normama koje su sadržane u njemu, ogleda se u ra-

47 Vid. para. 48. Globalnog kompakta.

48 Vid. *ibid.*

49 Vid. *ibid.*, para. 49, stav 1, tačka B.

50 Vid. *ibid.*, para. 49, stav 1, tačka E.

51 International Rescue Committee, *IRC Statement on Conference for Global Compact for Migration* (<https://www.rescue-uk.org/press-release/irc-statement-conference-global-compact-migration>, 2018).

sprostranjenoj dosadašnjoj praksi država u pogledu primene „mekog prava“. Upravo njegova široka primena može voditi usvajanju međunarodnog ugovora ili formiranju međunarodnog običaja.⁵² Stoga je neophodno da se u narednom periodu prati intenzitet i rasprostranjenost primene Globalnog kompakta, odnosno posmatra privrženost država, ali i svih ostalih aktera, u njemu postavljenim ciljevima.

4. ZAKLJUČNO RAZMATRANJE

Iako je postupak usvajanja Globalnog kompakta bio donekle neobičajan, ipak se može zaključiti da je to po svojoj pravnoj prirodi neobavezujući dokument, ali i da se zahvaljujući deklarativnom preuzimanju obaveze na njegovu primenu od 152 države članice UN može govoriti o otvorenom putu ka stvaranju obavezujuće pravne forme. Globalni kompakt predstavlja polaznu osnovu za kreiranje adekvatnih migracionih politika koje bi bile u saglasnosti sa međunarodnim pravom ljudskih prava, održivim razvojem, potrebama tržišta rada i drugim politikama. Pored toga što su usvajanjem Globalnog kompakta dati odgovori na brojne dileme teoretičara i praktičara u oblasti migracija, formiran je i globalni forum koji čine najrazličitiji učesnici, od država (države porekla, tranzita i odredišta), preko međunarodnih vladinih i nevladinih organizacija, pa sve do samih migranata.⁵³

Imajući u vidu da je reč o jednom novom međunarodnom dokumentu, neophodan je protok vremena kako bi se sagledale sve aktivnosti u pogledu koordinacije i organizacije rada svih učesnika koje su se obavezale na sprovođenje Globalnog kompakta. To je neophodno učiniti kako bi se pratilo postupanje po ciljevima zadatim Globalnim kompaktnom, ali i da bi se sagledalo koliki je doprinos dat razvoju međunarodnog migracionog prava, putem primene odredaba i postojanja svesti država o obaveznosti, što bi, eventualno, vodilo formiranju međunarodnog običaja u ovoj oblasti. Kao druga mogućnost u pogledu razvoja međunarodnog migracionog prava, primena odredaba Globalnog kompakta bi vodila mogućem usvajanju međunarodnih ugovora koji bi regulisali prava migranata, ili pak dopuni postojećih.

Glavno pitanje koje će nastaviti da zaokuplja pažnju stručne javnosti jeste uticaj Globalnog kompakta na formiranje korpusa međunarodnog mi-

52 O relativnoj normativnosti *mekog prava* vidi više kod: Shelton, D., *International Law and "Relative Normativity"*, u: Evans, M. D. (ed.), 2003, *International Law*, Oxford, pp. 144–172.

53 Krasić, B., 2019, *Globalni kompakt o sigurnim, uređenim i regularnim migracijama*, *Beogradski centar za ljudska prava*.

gracionog prava. Osim sporadično ratifikovane Međunarodne konvencije o zaštiti prava svih radnika migranata i članova njihovih porodica, ova oblast do sada nije bila značajnije uređena na međunarodnom nivou, ali bi usvajanje Globalnog kompakta moglo dati novi podsticaj razvoju ove oblasti.

Još uvek je prerano za davanje ocene uticaja, pa čak i potencijala Globalnog kompakta na međunarodno migraciono pravo, ali se može zaključiti da je njegovim usvajanjem svakako data velika šansa međunarodnoj zajednici koju ne treba propustiti. Za punu ocenu potreban je svakako duži protok vremena imajući u vidu da se ipak radi o dokumentu mekog prava za čije efekte će biti potrebno proveriti rezilijentnost Globalnog kompakta i na političke promene u svetu, posebno one koje se zalažu za zaustavljanje svih oblika migracija, čak i onih zakonitih.

LITERATURA

1. Abbott, K. W., Snidal D., 2000, Hard and Soft Law in International Governance, *International Organization*, Vol. 54, No. 3.
2. Bufalini, A., 2019, The Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration: What is Its Contribution to International Migration Law?, *Questions of International Law*.
3. Chetail, V., Sources of International Migration Law, u: Opeskin, B. et al. (ed.), 2012, *Foundations of International Migration Law*.
4. Crawford, J., 2012, *Brownlie's Principles of Public International Law*, Oxford University Press.
5. Degan, V. D., 1997, *Sources of International Law*, Martinus Nijhoff Publishers.
6. Dimitrijević, V., 1995, Izvori međunarodnog prava o ljudskim pravima, *Jugoslovenska revija za međunarodno pravo*, 1–3, Jugoslovensko udruženje za međunarodno pravo.
7. Dimitrijević, V. et al., 2012, *Osnovi međunarodnog javnog prava*, Beogradski centar za ljudska prava.
8. Dimitrijević, V., Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima, u: Mrdenović D., (prir.), 2011, *Temelji moderne demokratije – izbor deklaracija i povelja o ljudskim pravima*, Zavod za udžbenike, Dosije, Beograd.
9. Ferris, E. E., Martin, S. F., 2019, The Global Compacts on Refugees and for Safe, Orderly and Regular Migration: Introduction to the Special Issue, *International Migration*, Vol. 57, Issue 6.
10. Gammeltoft-Hansen, T. et al., 2017, What is a Compact? Migrants' Rights and State Responsibilities Regarding the Design of the UN Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration, *SSRN Electronic Journal*.
11. Gammeltoft-Hansen, T., 2018, Normative Impact of the Global Compact on Refugees, *International Journal of Refugee Law*, Vol. 30, No. 4.
12. International Organization for Migration, 2020, Migration and Migrants: A Global Overview, *World Migration Report*.

13. Kälin, W., 2018, The Global Compact on Migration: A Ray of Hope for Disaster-Displaced Persons, *International Journal of Refugee Law*, Vol. 30, No. 4.
14. Kilibarda, P., 2017, Obligations of Transit Countries Under Refugee Law: A Western Balkans Case Study, *International Review of the Red Cross*, Vol. 99, No. 904.
15. Klabbers, J., 1996, The Redundancy of Soft Law, *Nordic Journal of International Law*.
16. Klabbers, J., 1998, The Undesirability of Soft Law, *Nordic Journal of International Law*.
17. Klein-Solomon, M., Sheldon S., 2018, The Global Compact for Migration: From the Sustainable Development Goals to a Comprehensive Agreement on Safe, Orderly and Regular Migration, *International Journal of Refugee Law*, Vol. 30, No. 4.
18. Krasić, B., 2019, Globalni kompakt o sigurnim, uređenim i regularnim migracijama, *Beogradski centar za ljudska prava*.
19. Newland, K., 2018, The Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration: An Unlikely Achievement, *International Journal of Refugee Law*, Vol. 30, No. 4.
20. Oelgemöller, C., Allinson, K., 2020, The Responsible Migrant, Reading the Global Compact on Migration, *Law Critique*, Vol. 31.
21. Pécout, A., 2020, Narrating an Ideal Migration World? An Analysis of the Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration, *Third World Quarterly*.
22. Prljincević, Lj. (prir.), 2020, Pravna bibliografija – Srbija 2019, *Pravni zapisi*, 1.
23. Raustiala, K., 2005, Form and Substance in International Agreements, *American Journal of International Law*, Vol. 99, No. 3.
24. Šantić, D., Spasovski, M., 2016, Contemporary World Migration – Towards New Terminology, Patterns and Policies, *Glasnik Srpskog geografskog društva*.
25. Shelton, D., International Law and “Relative Normativity”, u: Evans, M. D. (ed.), 2003, *International Law*, Oxford.
26. Stojanović, B., 2020, Prvi skup Globalnog foruma za izbeglice, Ženeva, 16–18. decembar 2019. godine, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Nišu*, br. 86.

PROPISI

1. Charter of the United Nations, UN dok. 1 UNTS XVI (24 October 1945).
2. Declaration on the Human Rights of Individuals who are not nationals of the country in which they live, UN dok. A/RES/40/144 (13 December 1985).
3. Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration, UN dok. A/RES/73/195 (19 December 2018).
4. Global Compact on Refugees, UN dok. A/RES/73/151 (17 December 2018).
5. International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of their Families, UN dok. A/RES/45/158 (18 December 1990).
6. Modalities for the intergovernmental negotiations of the global compact for safe, orderly and regular migration, UN dok. A/RES/71/280 (6 April 2017) .
7. Modalities for the Intergovernmental Conference to Adopt the Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration, UN dok. A/RES/72/244 (24 December 2017).

8. Modalities for the Intergovernmental Conference to Adopt the Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration, UN dok. A/RES/72/308 (7 August 2018).
9. New York Declaration for Refugees and Migrants, UN dok. A/RES/71/1 (19 September 2016).

IZVORI SA INTERNETA

1. Amnesty International, *Amnesty International Report 2017/18 – the State of the World’s Human Rights*, (<https://www.amnesty.org/download/Documents/POL-1067002018ENGLISH.PDF>, 2018).
2. Beogradski centar za ljudska prava, *Usvajanje Njujorške deklaracije o izbeglicama i migrantima na istorijskom Samitu UN* (<http://azil.rs/usvajanje-njujorske-deklaracije-o-izbeglicama-i-migrantima-na-istorijskom-samitu-un/>, 2016).
3. International Organization for Migration, *Climate Change and Migration in Vulnerable Countries: A snapshot of least developed countries, landlocked developing countries and small island developing States* (<https://publications.iom.int/books/climate-change-and-migration-vulnerable-countries>, 2019).
4. International Rescue Committee, *IRC Statement on Conference for Global Compact for Migration* (<https://www.rescue-uk.org/press-release/irc-statement-conference-global-compact-migration>, 2018).
5. UNHCR, *Global trends: forced displacement* (<https://www.unhcr.org/5ee200e37.pdf>, 2019).

OSTALI IZVORI

1. General Assembly official records, 73rd session: 60th plenary meeting, Wednesday, UN dok. A/73/PV.60 (19 December 2018).

GLOBAL COMPACT ON MIGRATION: LEGAL NATURE AND POTENTIAL IMPACT ON THE DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL MIGRATION LAW

Bogdan Krasić

Bojan Stojanović

SUMMARY

International migration, both forced and voluntary, represents a prominent phenomenon in modern society, which is gaining public attention in countries of origin, transit and destination. However, the issue of migration has not been significantly regulated internationally to date, and the pioneering endeavour has taken place with the adoption of the

Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration. A major issue that will continue to gain public attention is the future impact of the Global Compact on the formation of the body of international migration law. Although formally not a legally binding document, adoption of the Global Compact was followed by criticism precisely in regard to its potential legally binding force, actual or presumed. For proponents, it represents a starting point for creating adequate migration policies that are consistent with international human rights law, sustainable development, labour market needs and other policies. This study analyses the legal nature of the Global Compact from the soft law perspective as a source of international law and the initial steps in its implementation to determine states' adherence to its provisions and the potential impact on the development of international migration law.

Key words: Global Compact for Migration, New York Declaration, migration, international migration law, migration governance, soft law, sources of international law, human rights.

Dostavljeno Uredništvu: 11. maja 2020. godine

Prihvaćeno za objavljivanje: 25. novembra 2020. godine